

Тема: Формування вмінь читання і письма. Формування навичок техніки читання та письма.

Мета:

- набути декларативних знань про суть процесу читання, його психофізіологічні механізми й труднощі, характер текстів для читання, зміст та етапи навчання читання й систему вправ;
- набути декларативних знань про загальну характеристику писемного мовлення, його психофізіологічні механізми, рівні породження писемного висловлювання, зв'язок письма з іншими видами мовленнєвої діяльності, зміст та етапи навчання писемного мовлення й систему вправ.

Література:

- ✕ Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. кол. авторів під кер. С.Ю.Ніколаєвої. - К.: Ленвіт, 2002. - 328 с./ст. 187-222
- ✕ Бігич О.Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи: Навчальний посібник. - К.: Ленвіт, 2006. - 200 с./ст. 96-99, 136-138, 175-176
- ✕ Державні чинники. (Програма. Державний освітній стандарт.)
- ✕ Петрашук О. П., Петренко О. Тексти з читання англійською мовою у початковій школі.
- ✕ Журнал «Іноземні мови».
- ✕ Панова Л. С. Обучение иностранному языку в школе. К.: Рад. Школа, 1989.
- ✕ Пассов Е. И. Обучение иностранному языку в средней школе. М.: Просвещение, 1988.
- ✕ Вишневський О. І. Довідник вчителя ІМ. К.: Рад. Школа, 1982.

План:

1. Навчання читання
 - 1.1. Суть та цілі навчання читання.
 - 1.2. Читання як компонент навчання ІМ.
 - 1.3. Формування техніки читання.
 - 1.4. Побудова задач для організації читання.
 - а) вправи на формування навички техніки читання;
 - б) етапи читання в класі;
 - в) домашня робота з текстом.
2. Навчання письма
 - 2.1. Особливості писемного мовлення
 - а) складання слів
 - б) формування повідомлень
 - 2.2. Вимоги до базового рівня володіння писемним мовленням.
 - 2.3. Роль психофізіологічного механізму.
 - 2.4. Навчання техніки письма.

2.5. Етапи навчання письма:

- а) оволодіння графікою;
- б) засвоєння структурної моделі мовлення;
- в) оволодіння писемним мовленням як засобом спілкування

2.6. Письмо - як засіб навчання та контролю.

Завдання для студентів:

- вивчити базову термінологію з теми;
- ознайомитися з вимогами до рівня володіння читанням та письмом молодшими школярами;
- конкретизувати знання про зміст навчання читання та письма в початковій школі;
- набути знань про види розуміння змісту текстів;
- ознайомитися з вимогами до текстів для читання для молодших школярів;
- набути уявлення про опори та орієнтири для подолання труднощів читання та письма;
- конкретизувати знання про етапи навчання читання та письма;
- конкретизувати знання про систему вправ для навчання читання та письма;
- конкретизувати знання про етапи роботи з текстом для читання.

Понятійний апарат:

читання

труднощі читання

техніка читання

навчаюче читання

зріле читання

етапи роботи з текстом

письмо

вимоги до базового рівня

етапи навчання письма

1.1.1 Читання ІМ як комунікативне уміння та засіб спілкування є, поряд з усним мовленням, важливим видом мовленнєвої діяльності та найбільш розповсюдженим способом іншомовної комунікації, яким учні середньої школи мають оволодіти згідно з вимогами чинної програми та Державного стандарту з іноземних мов.

Читання - рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який включає **техніку читання (ТЧ)** і **розуміння** того, що читається, і відноситься до письмової форми мовлення.

Психофізіологічну основу читання складають операції зорового сприйняття тексту і його розуміння. При читанні інформація, на відміну від аудіювання, поступає до читця через зоровий канал, тому вирішальну роль виконують зорові відчуття, які спричиняють дію внутрішнього моторного/ мовленнєво-рухового аналізатора. Завдяки цьому читання супроводжується внутрішнім приговорюванням, яке стає повним, розгорнутим мовленням при читанні вголос. Слухові відчуття дають можливість контролювати правильність власного читання, проте вони не відіграють домінуючої ролі, а підпорядковуються названим вище відчуттям.

З **психологічної** точки зору процес сприймання та розуміння тексту безпосередньо пов'язаний з мисленням та пам'яттю. Сприймаючи текст, читець виділяє в ньому окремі ланки, які є для нього найбільш суттєвими і синтезує ці ланки в єдине ціле. Пам'ять при цьому - логічна та механічна - допомагає мисленню. Сприймання інформації та її осмислення зрілим читцем здійснюються одночасно. Ці складники процесу читання нерозривно пов'язані між собою; від якості сприймання залежить характер і рівень розуміння тексту, його повнота, глибина і точність.

Цілі навчання читання:

У процесі навчання ІМ в середній школі необхідно сформувати уміння читати на комунікативно достатньому рівні, з тим, щоб учні могли **розуміти**:

- “ **основний зміст нескладних автентичних (неадаптованих текстів та**
- “ **досягти повного розуміння складніших за змістом і структурою текстів різних жанрів: суспільно-політичних, науково-популярних, художніх (адаптованих).**

На початковому ступені основним завданням є **розвиток навичок техніки читання уголос і про себе/мовчки і досягнення швидкості читання, яка становить 300 друк, знаків/хв.**

1.2. Читання - це один з видів мовленнєвої діяльності, що має велике пізнавальне значення.

Читання звичайно виступає не лише як **мета**, а й як **засіб** навчання самого читання (навчальне читання), а також інших видів мовленнєвої діяльності (усного мовлення й письма).

У курсі навчання ІМ з читанням іноді пов'язують **три різні види роботи**, а саме:

- а)** читання вголос з метою засвоєння техніки читання;
- б)** виконання цілого ряду вправ різного призначення з опорою на друкований текст;
- в)** читання з метою здобуття інформації (зріле або комунікативне читання, переважно про себе).

У програмі з ІМ питома вага читання змінюється залежно від етапу навчання. Якщо на початковому етапі читання поступається обсягом говорінню, то згодом частка його зростає, і в старших класах вона поступово набуває домінуючого значення.

Зміст навчання читання на початковому ступені (за Г.В.Роговою та І.М.Верещагіною. 2000)

<i>Лінгвістичний складник</i>	<i>Психологічний складник</i>		<i>Методологічний складник</i>
Букви	<i>Навички читання вголос і мовчки</i>	<i>Уміння</i>	Вміння
Букво-сполучення	• слів	■ антиципації	■ читати за ключовими словами
Слова	■ словосполучень	■ виділення головного	■ користуватися транскрипцією при читанні
Словосполучення	■ речень	■ скорочення	■ користуватися довідковим апаратом
Речення	■ тексту	■ інтерпретації	■ здійснювати мовну і контекстуальну згоду

Навчання читання є складним і тривалим процесом, у якому розрізняють **три основні стадії**:

1. формування техніки читання
2. навчальне читання
3. зріле читання

1.3. Ця стадія характерна для початкового і середнього етапів навчання і передбачає формування автоматизмів розпізнавання букв, буквосполучень та графічних образів цілих слів, словосполучень. Сформовані автоматизми згодом складають основу навичок читання.

На початковому етапі основною формою читання є читання уголос, яке є важливим засобом навчання читання про себе/ мовчки. Методисти (Г.В. Рогова та ін.) умовно виділяють **два періоди в навчання читання уголос - дотекстовий і текстовий**.

Мета дотекстового періоду - засвоєння первинної матерії, тобто графіки нової (іноземної) мови, оволодіння буквено-звуковими зв'язками, читання окремих слів, словосполучень, простих речень. Важливим завданням цього періоду є розвиток навичок правильного озвучування слів та інтонаційного оформлення речень з точки зору їх логічного членування. Читання уголос допомагає зміцнити вимовний аспект, який є спільним для всіх видів МД.

На цьому етапі навчання техніки читання букви вводяться поступово - спочатку декілька приголосних та голосна, з якими можна скласти односкладові слова. Засвоївши зв'язок буква-звук, учні самостійно читають слова уголос, виконують вправи на звуко-буквенний та буквено-звуковий аналіз, що сприяє зміцненню графемно-фонемних зв'язків при читанні.

З метою кращого засвоєння особливостей графіки іноземної мови, що вивчається, дуже корисним є прийом "друкування" - написання букв та слів у друкованому варіанті.

Дотекстовий період триває доти, доки учні читають окремі елементи тексту: слова, словосполучення та речення, не об'єднані ситуативно.

Читання простих, але зв'язних текстів відбувається **в текстовий** період. Його **мета** - навчити учнів одночасно сприймати і розуміти зміст тексту, не відволікаючи уваги на технічний бік читання. Цей рівень досягається в результаті систематичної тренувальної роботи з текстом: читати можна навчитися лише шляхом читання.

Етапи навчання читання

I етап	II етап	III етап
Мета етапу -		
оволодіння графікою та орфографією	оволодіння мовленнєвими навичками читання	оволодіння вміннями читання

Система вправ для навчання читання

I група		II група	III група
Вправи для формування		мовленнєвих навичок читання	Вправи для розвитку умінь читання
навичок техніки читання			
Вправи на впізнання і розрізнення графем	Вправи на встановлення і реалізацію графемно-фонемних відповідностей		
Некомунікативні рецептивні вправи на: ■ упізнавання, ■ розрізнення, ■ групування, ■ розташування.	Некомунікативні й умовно-комунікативні рецептивні і репродуктивні вправи на: ■ озвучування, ■ називання, ■ написання, ■ читання ізольованих слів, ■ читання словосполучень, ■ прогнозування форми слова.	■ вправи для формування лексичних навичок читання; ■ вправи для формування граматичних навичок читання.	■ вправи, які готують до читання текстів; ■ вправи з навчання читання текстів.

Вправи для навчання читання

Вправи для формування мовленнєвих навичок читання	Вправи для розвитку умінь читання	
	Мета - підготувати учнів до читання текстів	Мета - вчити читати тексти
Мета - формування лексичних навичок читання Мета - формування граматичних навичок читання	■ на синтаксичне членування речень ■ на інтонаційне оформлення речень ■ на розширення поля читання ■ на збільшення швидкості сприймання тексту	■ з розумінням основного змісту ■ з повним розумінням змісту ■ з пошуком інформації

1.4.а) Серед вправ, що формують навички техніки читання, слід насамперед назвати такі:

- “ **Читання хором за вчителем (диктором).** Вправи цього типу будуються лише на знайомому матеріалі. Таке читання формує у учнів також уміння членувати речення на синтагми, правильно інтонувати їх, розставляти фразові наголоси тощо.
- “ **Самостійне читання хором.** Всі учні одночасно читають один текст. Учитель керує читання, постукуючи олівцем по столу Слова і прості речення тут читатимуть всі учні, навіть найслабші.
- “ **Самостійне індивідуально - масове читання.** Учні незалежно один від одного одночасно напівголосно або голосно читають текст. Для такого читання пропонують лише тексти, в яких учні, на думку вчителя, не робитимуть помилок, або такі, що вже читалися на попередніх уроках.
- “ **Індивідуальне читання.** В умовах уроку нераціонально часто вдаватись до цього виду читання, його доцільно пропонувати як домашнє завдання* з метою розвитку швидкості читання. Індивідуальне читання вголос є також засобом контролю.

(* На думку Вишневецького. Інші методисти дотримуються протилежної думки - вчитись читати на початковому етапі можна лише на уроці під контролем вчителя, тому домашнє завдання типу "прочитати текст" буде малоефективним.)

б) Читання в класі включає кілька кроків:

1. перевірка знання заданих на попередньому уроці виразів. Включення їх у фонетичну зарядку.
2. Пред'явлення задачі. В інструкції визначається форма виконання (усно, письмово, якою мовою), а також підкреслюється доцільність швидкого виконання задачі.
3. Власне читання. Бажано забезпечити повну самостійність виконання.
4. Перевірка прочитаного то оцінювання. Учні здають виконані задачі.
5. Озвучення тексту. Якщо дозволяє час, це варто робити на тому ж уроці. Перший раз текст може прочитати вчитель. Його можна прослухати також в аудіо запису. Повторення читання має супроводжуватись аналізом граматичних форм тощо.

Етапи роботи з текстом для читання

<i>До читання тексту</i>
1) аналіз мовних та/або смислових труднощів тексту;
2) прогнозування змісту тексту за його назвою, ілюстрацією, ключовими словами, першим/останнім реченням тощо;
3) формулювання комунікативної установки на читання тексту;
<i>Протягом читання тексту</i>
4) власне читання тексту;
<i>Після читання тексту</i>
5) контроль розуміння змісту (основного і детального) тексту;
6) обговорення змісту тексту.

в) Домашня робота з текстом. Учитель може дати учням завдання на вдосконалення техніки читання з акцентом на виразність і швидкість читання. Виконання завдання оцінюється на наступному уроці.

Домашня письмова робота може включати такі завдання:

1. Знайдіть і випишіть відповіді на запитання.
2. Скоротіть текст, зберігаючи загальний зміст.
3. Випишіть речення, які характеризують одну з дійових осіб тощо.
4. Перепишіть текст, або його частину, замінивши особу, часову форму тощо(вправи на трансформацію).
5. Прочитайте ще раз і розставте правильно пункти плану (дається план з порушеною послідовністю). Можна дати також серію речень, розміщених у довільному порядку.
6. Випишіть з тексту ті речення, які можна використати для опису картини (вказується малюнок у підручнику).
7. Прочитайте текст і складіть план прочитаного (для сильніших учнів).
8. Прочитайте і доберіть правильні твердження з 2- запропонованих. Вчитель на дошці або картках пропонує серії тверджень, в кожній з яких лише одне відповідає змісту прочитаного тексту.
9. Прочитайте текст і заперечте або підтвердіть такі висловлювання.
10. Прочитайте текст і знайдіть еквіваленти таких речень. Дається серія речень, які в іншомовному варіанті вживають самостійно, або входять компонентами до складносурядних або складнопідрядних речень.

II 2.1. В житті кожної людини письмо відіграє важливу роль. Письмо - видатне надбання людства, величезний здобуток кожного народу, історики вказують на, що письмо - неперехідна пам'ять поколінь, яка зберігає повідомлення про події та справи минулих віків і тисячоліть. Все написане називається текстом. Письмо має інтернаціональний характер. Воно продовжує і розвиває те, що було створено іншим народом. Так було в давній давнині, те ж саме спостерігається і зараз. Клинопис, який винайшли в давній Шумері, використовувався у вавілонському царстві, Ассирії, у стародавній Персії. Багато сучасних літер створюються на основі Латинського алфавіту. Письмо є системою письмових засобів та правил. В сучасній методичній літературі розрізняють письмо та письмове мовлення. Механізм письма складають 2 етапи: складання слів за допомогою літер. В основі реалізації I етапу є оволодіння графікою та орфографією. Для реалізації II етапу необхідно оволодіти мовленнєвим умінням. Письмове мовлення - це специфічний вид мовленнєвої діяльності, кодування інформації з урахуванням графічного способу зв'язку. В шкільній програмі письмо визначали як засіб, а не мету навчання. На початковому етапі навчання іноземної мови реалізується мета оволодіння технікою письма, формування навичок, пов'язаних із засвоєнням звуко-буквених відповідностей.

На середньому етапі основним є навчання орфографії у зв'язку з вивченням нового мовного матеріалу. Одночасно розвивається письмове мовлення як засіб, що сприяє формуванню вмінь та навичок мовлення усного. Чинна шкільна програма підкреслює, що письмо є метою і важливим засобом навчання іноземної мови.

2.2. Вимоги до базового рівня володіння письмом

Як зазначається в Державному освітньому стандарті з іноземних мов, оволодіння письмом передбачає досягнення елементарної комунікативної компетенції, яка забезпечує учневі вміння в найбільш типових ситуаціях повсякденного спілкування за допомогою письма:

- заповнити нескладну анкету, формуляр чи опитувальний лист;
- написати привітальну листівку зарубіжному ровеснику до одного із свят, що відмічається у країні, мова якої вивчається, а також до дня народження;
- написати листа зарубіжному ровеснику;
- скласти нотатки для себе або для інших людей, написати коротке повідомлення.

2.3. Психолінгвістичні механізми письма

У психології та фізіології письмо визначають найскладнішим видом мовленнєвої діяльності. Матеріальну базу письма складають орфографічні та графічні вимоги. Письмо - експресивний вид мовленнєвої комунікації. Як засіб формулювання думок письмо базується на використанні мовних знаків, закріплення нервовими знаками КГМ у вигляді: 1) зорових; 2) рухомоторних образів, що взаємодіють зі 3) слуховими та 4) мовленнєво-руховими. Вміти писати - це графічно правильно зображати літери АВС, трансформувати в букви, звуки та звукосполучення; орфографічно правильно писати слова та словосполучення, ставити знаки пунктуації, оперувати мовними структурами; вміти формулювати думки в письмовій формі. Процес писемного мовлення починається з мовлення внутрішнього. Саме у внутрішньому мовленні готується програма висловлювання, проводиться відбір ЛО, граматичне оформлення речень, логічні поєднання в абзаци. За кількістю операцій письмові повідомлення складніші від усних. Процес навчання письма полегшується тим, що той, хто пише, не відчуває браку часу, а це дозволяє ґрунтовніше продумувати зміст і форму майбутнього висловлювання. Відомо, що усне повідомлення стає більш ґрунтовним, логічним, коли воно підготовлене письмом. У свою чергу усне і особливо писемне мовлення стає передумовою розвитку внутрішнього мовлення. Як підкреслює Л. Р. Лурія, письмо з самого початку оволодіння є усвідомленим актом. Вже на початковому етапі навчання письма, навіть різною мовою, усі елементи, форми, засоби є предметом його усвідомлення. Використання усного мовлення ще більше підвищує ступінь усвідомленості. Удосконалюючи усне мовлення, письмо сприяє формуванню навичок самоконтролю.

2.4. Навчання техніки письма

Головна мета навчання техніки письма полягає у формуванні в учнів графічних, каліграфічних та орфографічних навичок. З урахуванням тісного зв'язку письма з читанням, оскільки їх основою є одна графічна система, навчання техніки письма слід здійснювати паралельно з оволодінням

технікою читання. Однак у процесі письма, на відміну від читання, графемно-фонемні відповідності, що встановлюються, мають іншу спрямованість від звуків до букв. Іншими словами, під час письма має місце керування думки за допомогою графічних символів.

Навчання каліграфії

Під каліграфічними навичками розуміють навички написання букв, буквосполучень як окремо так і в писемному мовленні. Аналіз системи друкованих знаків українського та латинського алфавіту свідчать про те, що в них подібні (Aa Cc Xx He Kk Pp) Tt Hh Uu Bb Ss Ff Rr Qq. Головна увага при навчанні приділяється чіткому і нормативному написанню букв. З метою полегшення оволодіння читанням і письмом вважається доцільним з самого початку писати друкованими буквами, а пізніше переходити до рукописних букв.

Для формування графічних/каліграфічних навичок слід використовувати вправи, метою яких є навчити учнів писати букви АВС. Це можуть бути вправи на написання букв, на ускладнене списування. Наведемо приклади ігрових вправ для формування графічних навичок: 1) Граємо в гру 7х7.

Намалюйте квадрат і впишіть в клітинку букву велику і малу відповідно до номеру в АВС.

Переможе той, хто правильно впише всі букви.

2) Допоможіть великим і малим буквам знайти одне одного. Запишіть пари букв. Хто зробить не першим?

Па початковому етапі навчання техніки письма важливо враховувати особливості графемно-фонемних відповідностей кожної конкретної мови і проводити навчання з метою подолання труднощів в оволодінні графемно-фонемною системою мови.

З метою попередження помилок та навчання учнів правопису згідно з орфографією, слід використовувати спеціальні вправи, націлені на формування стійких орфографічних навичок.

Навчання орфографії виділяють у дві підгрупи вправ. До І групи входять вправи на списування, виписування і дописування; до ІІ групи вправи для запису на слух (диктант). У І^й групі вправ розрізняють просте та ускладнене списування (підкреслення графем, групування слів за певними ознаками).

Спишіть подані слова, підкреслюючи буквосполучення, що передають звук /.../.

Наведемо ігрову вправу на ускладнене списування. Працюємо в командах. Виписуємо слова у стовпчики і читаємо їх класу. Хто переможе. Команда 1 2. 3 буквами Н N X слова help him text Ned not box his. Дуже люблять такі вправи діти, бо вони сприяють задоволення потреби в русі, яку гостро відчувають у молодшому та підлітковому віці. Наступна вправа. Перепишіть пари слів, які пишуться по-різному але вимовляються однаково.

Згрупуйте подані слова за... і підкресліть буквосполучення/букву під наголосом, тощо.

Добре відомим вправам на дописування або заповнення пропусків можна надати ігрового характеру, наприклад: допишіть «заховані» букви, а потім прочитайте слова.

Складнішими будуть вправи на «вписування» або «правильне розташування усіх букв слова» - це кросворди, гра в «Поле Чудес», головоломки. Наприклад: а) у поданих словах букви переплутані, б) у квадратах «захована» назва. Відгадайте ці слова, запишіть і прочитайте.

ІІ підгрупа вправ включає різні типи диктантів: зорові, зорово-слухові, слухові (з попередньо-знятими труднощами), пояснювальні, контрольні самодиктанти. Слід зазначити, що на початковому ступені важливо закласти міцні основи графічних та орфографічних навичок, щоб забезпечити учням можливість використання письма на подальших ступенях. Серед вправ домашнього завдання принаймні одна з них повинна виконуватись у письмовій формі.

2.5. Етапи навчання писемного мовлення:

I Оволодіння графікою.

II Засвоєння структурних моделей речень, властивих усній та письмовій формам спілкування.

III Оволодіння писемним мовленням як засобом спілкування.

Для кожного з етапів характерні різні типи і види вправ.

а) Так на І етапі використовуються вправи з аналізу. Вправи на ідентифікацію та диференціацію:

- звуко-буквений аналіз слова,
- групування слів з однаковими звуками,
- групування слів на основі протиставлення графем,
- списування за зразком,

- списування з різними завданнями.

б) Основною метою **другого етапу**, поряд з орфографічними навичками, є формування лексико-граматичної правильності письма. На цьому етапі найбільш поширеними визнаються такі види вправ:

- вправи на запитання-відповіді з частковою зміною мовного матеріалу;
- на трансформацію мовного зразка;
- на підстановку;
- на розширення та скорочення;
- диктанти.

Останній вид вправ широко використовується на різних ступенях навчання. Так, на початковому виконуються такі види диктантів як слуховий, слуховий з попереднім аналізом труднощів, самодиктант, зоровий, зоро-слуховий, вибірковий. На середньому та старшому ступенях навчання, крім зазначених, проводяться ускладнені диктанти, а саме: диктант із самоконтролем, пояснювальний диктант, диктант вивченого напам'ять (уривок прози, вірш), диктант-переклад.

в) Мета **третього етапу** в навчанні письма і писемного мовлення - формування дій, що забезпечують виклад мовного матеріалу в письмовій формі. Характерними видами вправ на цьому етапі можуть бути:

на молодшому ступені навчання:

- відповіді на запитання щодо змісту тексту;
- складання запитань до тексту;

на середньому ступені:

- відповіді на запитання та ускладнені запитання до тексту,
- складання плану до тексту,
- переказ за планом;
- складання листа другу за зразком;
- резюме до тексту;
- розповідь з придуманим початком (кінцем);
- переказ тексту...

2.6. Письмо як засіб навчання та контролю

Важлива функція письма у навчанні є те, що воно здатне служити ефективним засобом контролю.

Письмові К.Р. застосовуються з метою перевірки знань мовного матеріалу, практичних умінь.

Поточні К.Р. проводяться після засвоєння певного матеріалу. З методики навчання розрізняють такі форми письмових К.Р.:

I К.Р. для перевірки знань мовного матеріалу – лексичного/граматичного

- запишіть рідною мовою значення слів, словосполучень,
- згрупуйте слова за їх тематичною приналежністю,
- напишіть дані іменники в множині,
- напишіть вищу ступінь прикметників,
- переписіть речення, вставте правильну форму дієслова.

II К.Р. і завдання для перевірки мовленнєвих навичок та вмінь

а) контроль розуміння аудіотексту:

- послухайте текст і дайте відповідь Так/Ні,
- визначте які з речень потребують «+», а які «-»,
- передайте зміст тексту рідною мовою.

б) контроль умінь висловлюватись у письмовій формі. Говоріння

- складіть 5 речень користуючись таблицею,
- переписіть речення і розширте їх,
- переписіть речення і скоротіть їх,
- скажіть ситуацію на картинці,
- опишіть зовнішність вашого батька,
- прослухайте оповідання, передайте зміст.

в) контроль розуміння прочитаного:

- прочитайте текст і напишіть 2-3 речення, які передають зміст,
- прочитайте текст і поставте речення в послідовності до змісту,
- прочитайте текст і дайте відповіді на запитання,
- прочитайте текст і знайдіть еквіваленти до поданих слів.